

България
6000 Стара Загора
ул. "Пазарска" № 35, ет.2, вход от север
тел. (042) 622 526; факс (042) 924 848
моб. 088 8281 852

Bulgaria
Stara Zagora 6000
35, Pazarska Str., floor 2, North entrance
Phone +359 42 622 526; Fax +359 42 924 848
Mob. +359 88 8281 852

e-mail: cancelaria@ak-sz.eu; ; office@ak-sz.eu
АДВОКАТСКА КОЛЕГИЯ СТАРА ЗАГОРА
STARA ZAGORA BAR ASSOCIATION

Изх. № 154/2024г.

Дата 04.11.2024 г.

ДО
МИНИСТЪРА НА ПРАВОСЪДИЕТО
Г-жа Мария Павлова

СТ А Н О В И Щ Е

Относно: проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Наредбата за заплащане на правната помощ,

От
Адвокатски съвет на Адвокатска колегия Стара Загора, представляван от
Председателя на САК – адвокат Златина Йовчева

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО,
УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

Във връзка с публикувания на 04.10.2024 г. в портала за обществени консултации strategy.bg е проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Наредбата за заплащането на правната помощ, приета с Постановление № 4 на Министерския съвет от 2006 г. (по-долу само Проекта) и в изпълнение на Решение на Адвокатски съвет на Адвокатска колегия Стара Загора от 04.11.2024 г., излагам на Вашето внимание становище и предложение по публикувания проект, което Ви моля да имате предвид при изготвяне на окончателния текст на проекта на Постановление на Министерския съвет.

В рамките на правомощията на адвокатския съвет да организира правната помощ, предоставяна от адвокати от колегията (чл. 89, т. 15 от ЗАдв) и да защитава професионалните права на адвокатите от колегията (чл. 89, т. 5 от ЗАдв), изразяваме следните конкретни съображения по предложените за изменение и допълнение разпоредби:

1. Подкрепяме инициативата за попълване на празнотите в уредбата за заплащането на правната помощ, в т.ч. за видовете правни дейности, които в понастоящем действащата Наредба не са предвидени.

Подкрепяме и инициативата за актуализиране на размерите на възнагражденията, предвидени в Наредбата, въпреки принципното ни възражение срещу неоправдано голямата разлика между средните пазарни цени на адвокатски възнаграждения за подобни дейности и размерите, плащани от системата за правна помощ. Считаме, че усилията на държавата трябва да бъдат насочени към намаляване на тези разлики или уеднаквяване на размерите на възнагражденията.

Считаме, че размерите на възнагражденията, плащани от системата на правната помощ не следва да бъдат с фиксирани граници, а да подлежат на автоматично актуализиране, като подробни мотиви и конкретни съображения са изложени по-долу (т.5).

2. Относно § 1 от Проекта:

Намираме за удачно индивидуализирането и внасянето на яснота в различните хипотези на чл. 3, ал. 1 и 2 от НЗПП (§ 1 от Проекта) с оглед избягването на съмнение относно момента, в който се дължи изплащане на адвокатско възнаграждение по ЗПП.

Подкрепяме предлаганото изменение в разпоредбата на чл. 3, ал. 2 НЗПП относно необходимостта при продължителни дела адвокатът да получи част от възнаграждението си авансово – с оглед разноските, които адвокатът извършва в рамките на такова продължително производство, за да предоставя правна помощ (за консумативи, пътни разноски и др.п.).

Проектът предвижда промяна в чл. 3, ал. 2 от НЗПП, като бъде създадено 2 изречение със следното съдържание: *„В случай че адвокатът не е бил назначен, а делата продължават повече от 6 месеца или са проведени повече от две съдебни заседания, адвокатът може да направи искане за авансово заплащане на част от възнаграждението в размер на предвиденото в чл. 10, ал. 2.“* Разпоредбата на чл. 10, ал. 2 от НЗПП не е предвидено да бъде изменяна, поради което предлагаме в разпоредбата на чл. 3, ал. 2, изр. 2 от НЗП пред текста *„размер на предвиденото в чл. 10, ал. 2“* да бъде добавено *„максималния“*, като разпоредбата придобие следния вид:

„В случай че адвокатът не е бил назначен, а делата продължават повече от 6 месеца или са проведени повече от две съдебни заседания, адвокатът може да направи искане за авансово заплащане на част от възнаграждението в максималния размер на предвиденото в чл. 10, ал. 2.“

Съображения: Към момента се срещат случаи, в които след формалното посочване на адвоката от адвокатския съвет, съдът, поискал посочване на адвокат, не издава акт за назначаване на адвоката докато не бъдат надлежно и редовно призовани всички участници в съдебното производство и не се пристъпи към даване ход на делото в открито съдебно заседание. Това често става след изтичането на много повече от 6 месеца и явяването на адвоката в много повече от 2 насрочени съдебни заседания (в които поради нередовно призоваване на други участници или поради други пречки ход на делата не се дава), в който период адвокатът извършва множество действия в продължителен период от време – проучва делото, явява се на насрочените съдебни заседания като определен служебен

защитник, и т.н., което е свързано с времева ангажираност и разход на средства като разноски за осъществяване на правната помощ.

С посочване, че авансовото плащане ще се определя в максималният размер на възнаграждението по чл. 10, ал. 2 НЗПП ще се постигне яснота, че във всички случаи, в които се прилага чл. 3, ал. 2, изр. 2 от НЗПП, възнаграждението ще е 150 лв. (*максималния размер на действащата разпоредба на чл. 10, ал. 2*).

3. Относно § 2 от Проекта, който предвижда изменение в чл. 4, ал. 2 в следния смисъл:

(2) Преценката по ал. 1 се прави от Националното бюро за правна помощ (НБПП) по предложение на адвокатския съвет въз основа на критерии, разработени съвместно от НБПП и Висшия адвокатски съвет.

Предвиденото с § 2 изменение на чл. 4, ал. 2 от Наредбата изглежда, че внася яснота в уредбата, тъй като в настоящата си редакция разпоредбата на чл. 4, ал. 2 не дава отговор на въпроса кога преценката за недобросъвестно и некомпетентно предоставена правна помощ се прави от адвокатския съвет и кога - от НБПП, съответно как се процедира при противоречие в преценката на двата органа.

Намираме, обаче, че при промяната на чл. 4, ал. 2 в предлаганата посока, е наложително да бъде изменена и разпоредбата на чл. 4, ал. 3 от НЗПП, която не е предвидено да бъде променена и ще продължи да има следното съдържание:

„(3) Националното бюро за правна помощ се произнася с решение за отказ за заплащане на правна помощ служебно или по предложение на адвокатския съвет“.

Наред с това при промените е необходимо да бъде последователно и докрай следван принципа за независимост и самоуправление на адвокатурата.

Преценката за добросъвестно изпълнение на задълженията от адвокат по предоставяне на правна помощ и съответно за компетентността на предоставената правна помощ, е възложена на адвокатския съвет в рамките на правомощието му да следи за изпълнението на задълженията на членовете на колегията (чл. 89, т. 6 ЗАДВ) и да възбужда и поддържа дисциплинарни нарушения срещу членовете на колегията (чл. 89, т. 7 ЗАДВ). Тази компетентност на адвокатския съвет е изключителна и е част от законовото проявление на конституционните принципи на независимост и самоуправление на адвокатурата (чл. 134, ал. 1 от ЗА).

Некомпетентното и недобросъвестно предоставяне на правна помощ от адвокат по конкретен случай би представлявало дисциплинарно нарушение, а в хипотезата, когато то е по дело, по което се предоставя правна помощ - ще представлява и основание да не се изплати възнаграждение за предоставена правна помощ (както предвижда чл. 4, ал. 1 от НЗПП). Поради това считаме, че във всички случаи преценката за недобросъвестност и некомпетентност на предоставената правна помощ следва да се прави единствено от адвокатския съвет. Окончателната преценка в този случай, както и при всички случаи на изплащане на възнаграждения по НЗПП, ще се извършва от НБПП, но винаги по предложение на адвокатския съвет.

Считаме, че възможността НБПП „служебно“ да отказва изплащане на възнаграждение, както е предвидено към момента в чл. 4, ал. 3 от НЗПП, е несъвместимо с принципите на независимост и самоуправление на адвокатурата, поради което и предлагаме разпоредбите на чл. 4, ал. 2 и ал. 3 от НЗПП да бъдат изменени и прецизирани както следва:

(2) Преценката по ал. 1 се прави от адвокатския съвет въз основа на критерии, разработени съвместно от НБПП и Висшия адвокатски съвет, който прави мотивирано предложение до Националното бюро за правна помощ да откаже изплащане на възнаграждение.

(3) Националното бюро за правна помощ се произнася с решение по предложението на адвокатския съвет и може да откаже изплащането на възнаграждение.

Тези промени ще съответстват на философията на системата за заплащане на правна помощ, която предвижда, че адвокатският съвет извършва проверка на отчета на адвоката за предоставена правна помощ и въз основа на преценка за вида, количеството и качеството на оказаната правна помощ, предлага на НБПП изплащането на конкретен размер на възнаграждението (чл. 5, ал. 1 и чл. 6 НЗПП).

4. Относно § 7 и предлаганите промени в чл. 9 от НЗПП:

Разпоредбата на чл. 9 от НЗПП урежда критериите, въз основа на които посочените в НЗПП конкретни размери на възнаграждения за предоставена правна помощ, могат да бъдат увеличавани с оглед продължителността на делото, броя на представляваните лица и времето на предоставяне на правната помощ и т.н.

Промените в чл. 9, ал. 1, 2 и 4 НЗПП по същество прецизират текстовете, като ги съобразяват с промените в чл. 21 от Закона за правната помощ.

Считаме, обаче, че в съответствие с поставените цели при изработването на проекта би било да се предвиди допълнително увеличаване на възнагражденията в случаите, в които се предоставя правна помощ в почивни и празнични дни.

Към момента разпоредбата на чл. 9, ал. 3 предвижда: *„За правна помощ в почивни, празнични дни, както и в часовете от 22,00 до 6,00 часа на следващия ден възнаграждението може да бъде увеличено с до 50 на сто от максимално предвидения размер.“*

Считаме, че предоставянето на правна помощ в почивен ден, в часовете от 22 до 6.00 ч., или по време на официални празници, следва да бъде заплащано допълнително с далеч по-висок процент. Отделно от това редакцията на разпоредбата, която предвижда, че *„възнаграждението може да бъде увеличено с до 50 на сто...“*, не следва еднозначен извод, че във всички случаи възнаграждението се увеличава или че се увеличава поне с някакъв минимален процент.

В Наредба № Н-1 от 14.02.2023 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица, издадена от Министъра на правосъдието, е предвидено специално правило, според което *„За експертизи, извършени в почивни дни, възнаграждението може да бъде увеличено от 75 % до 150 %, а през дните на официални празници - от 100 % до 200 %.“* (чл. 25, ал. 3 от Наредбата).

Съпоставката на това правило с разпоредбата на чл. 9, ал. 3 от НЗПП показва, че е далеч по-целесъобразно да бъде отчетена спецификата между почивен ден и официален празник, като наред с това увеличението да бъде предвидено задължително с определен минимален процент – т.е. да бъде в диапазон от – до.

Няма нито правни, нито житейски, нито икономически съображения да се приеме, че работата на вещите лица по дела в почивни дни и по време на официални празници, следва да бъде заплатена допълнително с по-висок процент спрямо основното им възнаграждение, от работата на адвоката. Тъкмо напротив – следва да има еднакъв подход при определянето на всички възнаграждения на лица, които са професионални участници в съдебните производства.

По тези съображения предлагаме да бъде променена разпоредбата на чл. 9, ал. 3 от Наредбата, която да се промени както следва:

„За правна помощ в почивни дни, както и в часовете от 22,00 до 6,00 часа на следващия ден, възнаграждението може да бъде увеличено от 75 % до 150 % от максималния размер, а през дните на официалните празници – от 100 % до 200 % от максималния размер.“

5. По отношение на измененията в размерите на адвокатските възнаграждения.

5.1. Считаме, че макар да са в правилна посока, измененията в размерите на възнагражденията не са пропорционални и балансирани и няма да бъдат в състояние да постигнат целите, които проектът преследва – да повиши качеството на предоставяната правна помощ чрез подобряване на мотивацията на адвокатите, които са включени в системата за правна помощ, повишаване авторитета им и доверието на гражданите в работата на служебните защитници.

В проекта е налице силно изразен дисбаланс в процента увеличение на минималните размери (които се увеличават почти навсякъде с около 100 %), и на максималните размери (които се увеличават със средно 25-30 %).

Значителните увеличения са само в долния праг (минимумите) на възнагражденията, с което на практика се поставят под въпрос ефективността на увеличенията (и постигането на всички цели на законопроекта), тъй като максималният размер на възнагражденията се увеличава реално с 25-30 %, което ще се окаже и крайният икономически ефект за адвокатите, предоставящи правна помощ.

Ето защо считаме, че в окончателния проект следва да се предвиди увеличаване на максималните размери на адвокатските възнаграждения със същия процент, с който се предвижда увеличаване и на минималните размери на адвокатските възнаграждения – със 100 %.

5.2. Както беше посочено по-горе, изразяваме подкрепа към принципния подход на Проекта за актуализиране на адвокатските възнаграждения, изплащани за предоставена правна помощ по реда на ЗПП в съответствие с инфлационните процеси .

Считаме, обаче, че фиксирането на конкретни размери на възнагражденията (минимален и максимален размер за съответния вид правна помощ) е неефективно, не отговаря на съвременните изисквания за *устойчиво законодателно разрешение*, защото ще налага актуализиране поне веднъж на няколко години (ако не и веднъж годишно) на

уредбата, което безспорно ще води до непрекъснат дисбаланс между размерите на възнагражденията, пазарните нива на възнагражденията и икономическата обстановка в страната.

Ето защо считаме, че всички посочени минимални, максимални или фиксирани размери (суми) на възнагражденията по Наредбата следва да бъдат обвързани със санкциониран от държавата (държавен орган) измерител, чрез който да се отчитат а промените в икономическата обстановка и така да се постигне автоматично „индексиране“ на размерите на възнагражденията.

5.2.1. Размерите на адвокатските възнаграждения могат да бъдат уредени като определяеми и да се обвържат с минималната работна заплата, каквото становище беше застъпено и от участвалите в работната група представители на адвокатурата.

Аргументите в полза на това разрешение са няколко.

На първо място, Министерският съвет приема с постановление ежегодно минималните размери на работната заплата. МС също така е и органът, на който законът възлага приемането (съответно изменението) на Наредбата, предмет на обсъждане понастоящем. Следователно чрез обвързването на възнагражденията по Наредбата с МРЗ за страната се облекчава работата на Министерския съвет, от една страна, а от друга се взема предвид предполагаемото сходство в начина на обновяване на размерите на посочените величини.

На следващо място, както бе посочено, обвързването на възнагражденията за правна помощ с МРЗ, която бива актуализирана всяка година, би минимизирало повдигането на въпроса за изменение на наредбата ежегодно и би преодолело създаването на значителен дисбаланс между инфлационните процеси и размерите на фиксираните възнаграждения, до какъвто се стига неизбежно при всяка промяна на фиксираните размери на възнагражденията.

Подобно правило е предвидено, например, в Наредба № Н-1 от 14.02.2023 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица, издадена от Министъра на правосъдието, като при отчитане на дейността на вещите лица **„За всеки действително отработен час се заплаща възнаграждение в размер 3 % от установената минимална работна заплата за страната към датата на възлагане на експертизата.** (чл. 24, ал. 1 от Наредбата). Броят на действително отработените часове от вещите лица се установява от справка-декларация (чл. 24, ал. 2 от Наредбата).

Ето защо считаме, че е целесъобразно размерите на адвокатските възнаграждения по НЗПП да бъдат обвързани процентно с минималната работна заплата в страната за съответната година, като текстовете следва да бъдат съобразени с настоящия размер на МРЗ (933 лв.), и предлаганите промени в НЗПП да съдържат не суми (минимална и максимална), а процент на минималното и максимално възнаграждение.

По-долу посочваме пример:

„Чл. 14. (1) Възнагражденията за правна помощ по чл. 28 ЗПП са от 13 % до 21 % от установената минимална работна заплата за страната към датата на възлагане на правната помощ.

Чл. 21. По дела за мерки за неотклонение и други мерки за процесуална принуда или разпит пред съдия възнаграждението е от 9 % до 19 % за всяка съдебна инстанция.

Адвокатски съвет на Адвокатска колегия Стара Загора, счита че предложените изменения с Проект на Постановление за изменение и допълнение на Наредбата за заплащането на правната помощ, приета с Постановление № 4 на Министерския съвет от 2006 г. са в правилна насока, но в практически план по-целесъобразно е обвързването на възнагражденията по наредбата с величина, която отчита измененията в икономическата обстановка в страната, в частност – минималната работна заплата, като автоматичното актуализиране на възнагражденията по този начин гарантира равновесие на заинтересованите страни, както и отпадане на необходимостта от периодични обсъждания и изменения в Наредбата.

Отделно от това увеличенията следва да бъдат пропорционални и балансирани и да предвиждат увеличаване с един и същ процент (минимум 100 %) както на минималните, така и на максималните размери на адвокатските възнаграждения.

В заключение, считаме че усилията на държавата следва да са насочени към концептуална промяна и **към създаване на еднакъв нормативен стандарт за заплащане на правната помощ, осигурявана от адвокати, включително в случаите, за които е приложим Закона за правната помощ.** За да се гарантира еднакъв процесуален стандарт на адвокатска защита по всички дела, включително на лицата, които поради своето уязвимо социално и икономическо положение нямат средства да си осигурят адвокатска защита, законът задължава адвокатът да води възложеното дело по реда на Закона за правната помощ със същата грижа, както ако е бил упълномощен от клиента (чл. 44, ал. 2 ЗА).

Нормативна гаранция за еднакъв процесуален стандарт на защитата, предоставяна по възлагане, и при липса на договор (каквито са всички случаи на предоставяна правна помощ по ЗПП у нас), може да бъде единствено уеднаквяването на режима, по който се определя размера на възнагражденията.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: